

Sekse- of geslachtsregistratie en gendergelijkheid

Een huwelijk met vallen en opstaan?

Dossier

De Vrouwenraad exploreert en positioneert zich tegenover de voorziene wetsaanpassing m.b.t. 'genderregistratie' (federaal regeerakkoord en beleidsnota's Justitie 2020 en Gendergelijkheid 2020).

2021

Inhoudsopgave

Sekse- of geslachtsregistratie en gendergelijkheid.....	3
1. Aanleiding en situering	3
2. Probleemstelling.....	5
2.1 Twee denkpistes van het Grondwettelijk Hof	5
2.2 What's in a name? Geslacht, gender en 'genderidentiteit'.....	6
2.2.1 Gender versus geslacht.....	7
2.2.2 Gender: een revolutionair concept.....	9
2.2.3 Gendermainstreaming	10
2.2.4 Gender versus genderidentiteit.....	15
2.3 Sekseregistratie, seksestatistieken en genderindicatoren	17
3. Aanbevelingen	25
3.1 Begrippenkader	25
3.2 Sekseregistratie en data	27

Sekse- of geslachtsregistratie en gendergelijkheid

1. Aanleiding en situering

Op basis van de transgenderwet die begin 2018 inwerking trad, kunnen transgenderpersonen ook zonder te moeten voldoen aan medische voorwaarden hun geslachtsregistratie en voornamen officieel laten aanpassen. Deze regeling werd uitgewerkt voor personen die ervan overtuigd zijn dat het vermelde geslacht op hun geboorteakte niet overeenstemt met hun innerlijk beleefde genderidentiteit. Het gaat over een wijziging van V naar M of omgekeerd. Deze weliswaar vereenvoudigde procedure voor de aanpassing van het geregistreerde geslacht is slechts één enkele keer mogelijk, m.a.w. onherroepelijk. In het geval van “uitzonderlijke omstandigheden” - bijvoorbeeld een vergissing of ervaring van transfobie - kan enkel de familierechtbank een terugkeer naar het oorspronkelijk geregistreerde geslacht toestaan.¹ Op vraag van de vzw çavaria en co² vernietigde het Grondwettelijk Hof gedeeltelijk de wet van 25 juni 2017, de zgn. transgenderwet.³ Volgens het arrest⁴ en de verzoekende partijen zou door het invoeren van de de facto onherroepelijkheid, het zelfbeschikkingsrecht geïnduceerd door de afschaffing van alle medische voorwaarden teniet worden gedaan.

¹ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf.p. 3 (geraadpleegd op 8 februari 2021)

² Met çavaria en co worden de verzoekende partijen bedoeld: de vzw çavaria, de vzw « Regenbooghuis » en de vzw « Genres Pluriels »; hierna: çavaria.

³ De uitspraak van het Grondwettelijk Hof werd toegelicht door çavaria op de Raad van Bestuur van de Vrouwenraad op 23 januari 2020.

⁴ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#) (geraadpleegd op 8 februari 2021)

Nu heeft de federale regering⁵ zich alvast voorgenomen om op basis van de beslissing van het Grondwettelijk Hof (arrest nr. 99/2019 – 19 juni 2021) de wetgeving inzake seksexregistratie in de akten van de burgerlijke stand aan te passen. Dit voornemen vinden we terug in de beleidsnota's van de minister van Justitie en van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit.⁶

De wet van 2017 voerde bovendien een verschil in behandeling in tussen transgenderpersonen met een vaste genderidentiteit (zgn. binaire transgenders) en transgenderpersonen met een fluïde genderidentiteit (zgn. niet-binaire transgenders). De transgenderwet hield met ander woorden enkel rekening met transgenderpersonen die zich identificeren volgens één van de binaire opties M en V, maar niet met non-binaire personen. Dat betekende volgens çavaria een schending van de artikelen 10, 11, 22 en 23 van de Grondwet (in samenhang gelezen met art. 8 van het EVRM). De term 'transgender' in de wet van 25 juni 2017 verwijst dus niet naar het koepelbegrip 'transgenders', maar enkel naar de subcategorie transgenderpersonen van wie de genderidentiteit niet in overeenstemming is met het geregistreerde geslacht in de geboorteakte maar die zich wel man of vrouw voelen.

çavaria diende het verzoek tot gedeeltelijke vernietiging in omdat door de wet van 25 juni 2017 het dubbele doel van gelijkheid en zelfbeschikkingsrecht niet bereikt werd. Dit omwille van het onderscheid in behandeling tussen binaire en niet-binaire transgenderpersonen. En omdat de principiële onherroepelijkheid ingaat tegen de realiteit van genderfluiditeit.

Het Grondwettelijk Hof is het eens met de redenering van çavaria dat mensen met een non-binaire genderidentiteit of genderfluïde personen de mogelijkheid moeten hebben om hun geboorteakte aan te passen overeenkomstig hun genderidentiteit. Het is immers niet redelijk verantwoord dat personen met een fluïde genderidentiteit, in tegenstelling tot personen met een niet-fluïde binaire genderidentiteit, verplicht worden een registratie te aanvaarden die niet in overeenstemming is met hun genderidentiteit. Net zoals dat het niet redelijk verantwoord is dat zij onderworpen worden aan een uitzonderlijke procedure voor de familierechtbank indien zij de registratie van het geslacht in hun akte van geboorte meer dan één keer willen aanpassen.

Dat in de Grondwet sprake is van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, betekent volgens het Hof bijvoorbeeld niet "dat de categorieën van man of vrouw als een uitgangspunt van de Belgische

⁵ [Federaal regeerakkoord 2020](#): "In België beschikt elke persoon zelf over haar/zijn/hun genderidentiteit. Wetgeving (m.b.t. genderregistratie) wordt aangepast om in overeenstemming te zijn met de beslissing van het Grondwettelijk Hof. De verdere implicaties daarvan worden onderzocht." (p.18) (geraadpleegd op 8 februari 2021)

⁶ [Beleidsnota Justitie 2020](#): "De wetgeving genderregistratie wordt aangepast om in overeenstemming met de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof te zijn." (p.9) (geraadpleegd op 8 februari 2021) [Beleidsnota Gendergelijkheid 2020](#): "In 2021 zal ik analyseren welke stappen nodig zijn om de Transwet te herzien en aan te passen in overeenstemming met de beslissing van het Grondwettelijk Hof" (geraadpleegd op 8 februari 2021).

grondwettelijke orde kunnen worden aanzien, en het verhindert evenmin dat maatregelen worden genomen die tot doel hebben verschillen in behandeling op basis van een niet-binaire genderidentiteit te bestrijden”.⁷

Het eerste deel van deze uitspraak druist volgens de Vrouwenraad in tegen de geest van de paritaire democratie waarin de grondwetsartikelen tot stand zijn gekomen. We gaan er dieper op in in het hoofdstuk over het begrippenkader (geslacht, gender en genderidentiteit).

Wanneer we de redenering doortrekken in het tweede deel van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof, dan kunnen we eigenlijk stellen dat het grondwettelijk vastgelegde principe van ‘gelijkheid tussen vrouwen en mannen’ evenmin verhindert om ongelijke behandeling binnen om het even welke beschermingsgrond te bestrijden.

Deze nota is een exploratie van enkele uitgangspunten van het feministisch perspectief met sterke focus op het concept ‘**gender**’. Met deze conceptuele verkenning reikt de Vrouwenraad de overheid (beleidsmakers en programmamanagers) denkpistes aan op het gebied van **geslachtsregistratie**. We benadrukken tevens de hiermee verbonden **noodzaak aan genderindicatoren** voor de monitoring en opvolging van de **bestrijding van discriminatie** tussen mannen en vrouwen. Deze monitoring en opvolging dient te gebeuren via de integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid (**gendermainstreaming**). In het kader van dit document gaan we minimaal in op privacy, zelfbeschikkingsrecht, zelfidentificatie en statistische registratie van meerdere seksecategorieën in kwantitatief onderzoek.

2. Probleemstelling

2.1 Twee denkpistes van het Grondwettelijk Hof

Het Grondwettelijk Hof stelt dat de wetgever zijn huiswerk opnieuw moet maken - met het oog op het voorkomen van discriminatie tussen transgenderpersonen die zich wensen te registreren in burgerlijke akten als vrouw of man en transgenderpersonen die zich niet wensen te identificeren binnen deze categorieën. Om de wetgever hierbij te helpen stelt het Grondwettelijk Hof in zijn

⁷ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#), p. 33 (geraadpleegd op 8 februari 2021)

arrest van 19 juni 2019 betreffende de gedeeltelijk nietigverklaring van de wet van 25 juni 2017 twee denkpistes voor:

- de creatie van een of meerdere bijkomende categorieën die zowel bij de geboorte als achteraf toelaten om voor alle personen rekening te houden met het geslacht en de genderidentiteit
- de mogelijkheid om de registratie van het geslacht of de genderidentiteit als element van de burgerlijke staat van een persoon te schrappen⁸

2.2 What's in a name? Geslacht, gender en 'genderidentiteit'

Op basis van het arrest zien we dat çavaria⁹ stelt dat 'genderidentiteit' geen vaststaand gegeven is. Ze gaan ervan uit dat hoe iemand zijn 'gender' beleeft en benoemt erg persoonlijk is en evolutief is: genderfluiditeit is een realiteit. Hierbij baseert men zich op de (niet-bindende) Jakarta-beginselen waarin uitdrukkelijk wordt gesteld dat genderidentiteit behoort tot de meest intieme en diepgaande aspecten van het privéleven, waar niets lichtzinnigs aan is (EHRM, 10 maart 2015, Y.Y. t. Turkije, § 115).¹⁰

Let wel: de term 'gender' zoals geciteerd door het Grondwettelijk Hof stemt niet overeen met de feministische theorievorming waarbij een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen 'seks' en 'gender'. Voor feministische denkers is gender een concept om seksegebonden maatschappelijke verschillen te analyseren en is als dusdanig geen individueel kenmerk van een persoon. Het gaat aldus – in de feministische theorievorming - om een perspectief van waaruit men kijkt en analyseert. We gaan er verder in de tekst dieper op in, maar we geven nu al mee dat de Vrouwenraad in de geest van haar baseline '*Beslist feminist*' opteert voor het gebruik van 'gender' zoals geformuleerd in de feministische praktijk.

⁸ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#), p. 35 (geraadpleegd op 8 februari 2021)

⁹ ter herinnering: met çavaria bedoelen we de verzoekende partijen zoals benoemd in het arrest van het Grondwettelijk Hof

¹⁰ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#), p.2 (geraadpleegd op 8 februari 2021)

çavaria verwijst in het verzoekschrift¹¹ naar de ‘seksuologie’.¹² Daar wordt aangenomen dat de seksuele identiteit vier lagen kent:

- het geslacht: man, vrouw, intersekse
- de genderidentiteit: man, vrouw, niet-binair
- de genderexpressie: man, vrouw, genderneutraal
- de seksuele geaardheid: hetero, bi of homo/lesbisch

Bovenstaande categorisering wordt volledig overgenomen door het Grondwettelijk Hof. Het Hof baseert er de twee voorgestelde denkpistes op.

In de eerste piste, namelijk de creatie van een of meerdere categorieën, voert de wetgever naast geslachtsregistratie ook de mogelijkheid in van ‘genderidentiteitsregistratie’ in de geboorteakte.

We citeren uit het arrest: *“Een andere mogelijke invulling zou het toevoegen van een vrijwillige derde genderoptie zijn, naast « man » en « vrouw », waarvoor een persoon op basis van zelfbeschikking mag kiezen in het kader van de procedure tot aanpassing van de genderidentiteitsregistratie.”*¹³

2.2.1 Gender versus geslacht

We zien dat het Grondwettelijk Hof door te verwijzen naar de *derde-genderoptie* de term ‘gender’ gelijkstelt met ‘geslacht’ of de categorieën man en vrouw gelijkstelt met een ‘genderoptie’ waardoor ook mannen en vrouwen gelijkgesteld worden met een genderidentiteit. ‘Gender’ wordt zo een hoogst persoonlijke aangelegenheid. Deze vaststelling is van belang omdat de regels van de privacy gelden voor alle persoonlijke aangelegenheden. In het licht hiervan kunnen we de tweede piste van het Grondwettelijk Hof begrijpen, namelijk het schrappen van geslacht/genderidentiteit als element van de burgerlijke staat.

¹¹ Toegezonden op 9 januari 2018 en ter griffie ingekomen op 10 januari 2018 (zie arrest p. 2)

¹² Er worden geen wetenschappelijke bronnen vanuit de seksuologie vermeld.

¹³ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#), p. 9 (geraadpleegd op 8 februari 2021)

In de volgende paragrafen nemen we het concept 'gender' onder de loep om aan te duiden dat deze term een conceptueel kader biedt om genderongelijkheid te onderzoeken en dat seksregistratie (in de brede zin van het woord) in de burgerlijke akten hiervoor een conditio qua non is. Met andere woorden, seksregistratie is de minimale vereiste voor gedegen genderanalyses. In dergelijke analyses steunen de uitspraken op statistische categorieën en dienen de privacyregels zoals bij elk onderzoek strikt in acht te worden genomen. De mate waarin het registreren van sekse in de burgerlijke akten het zelfbeschikkingsrecht (net zoals leeftijd) van de burger in het gedrang brengt, kan enkel aan het licht gebracht worden door een grootschalig onderzoek. De gelijkstelling van 'gender' met geslacht zorgt voor veel spraakverwarring. Deze spraakverwarring nu negeren zorgt voor het onmogelijk maken van genderanalyses in de toekomst. Bovendien wordt eenzijdig geput uit de seksuologie en niet uit andere disciplines zoals de biologie, de medische wetenschappen, de sociologie en last but not least de wetenschappelijke theorievorming in genderstudies om deze begrippen te duiden.

'Gender' is de Engelse term voor 'geslacht' of 'seks'. Wanneer men 'geslacht' bedoelt of invulling van geslacht, dan lijkt het aangewezen om dus te spreken over **geslachts- of seksregistratie i.p.v. genderregistratie**. Geslacht of sekse wordt in het Nederlands gebruikt om het biologisch geslacht aan te duiden. In het arrest verwijst 'genderidentiteit' en de betekenis die eraan gegeven wordt naar geslachtsidentiteit of sekse-identiteit. Sekse is immers de letterlijke vertaling van de in oorsprong Engelstalige term 'gender'. In het arrest wordt de term 'gender' ook apart gebruikt in de betekenis van 'geslacht'. We gebruiken in dit document het begrip 'genderidentiteit' omdat het ondertussen zowel in het maatschappelijk discours als in de wetgeving (met name de antidiscriminatiewetgeving) is ingeburgerd.

Geslacht is naast genderidentiteit en -expressie een van de beschermde criteria in de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen. In het arrest worden genderidentiteit en genderexpressie als beschermde criteria opgesomd maar dit geldt evenzeer voor 'geslacht' en recent voor 'seksekenmerken'.¹⁴ Genderidentiteit en genderexpressie zijn aldus naast 'geslacht' beschermde criteria in de wetgeving die discriminatie dient te beteugelen. Het criterium 'geslacht' ligt aan de basis van de wet van 10 mei 2007 ter uitvoering van het Europees antidiscriminatierecht.¹⁵ Nergens is er sprake van 'gender' als beschermd criterium. In de geest van de gendermainstreamingswet is het immers onmogelijk om de term 'gender' te gebruiken als persoonlijk identiteitskenmerk. Het is een perspectief dat net zoals intersectionaliteit - waar we

¹⁴ Op 4 februari 2020 (B.S. van 28 februari 2020) werd de wet ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen uitgebreid met het beschermd criterium 'seksekenmerken'. Voor intersekse personen houdt dit in dat zij niet gediscrimineerd mogen worden omdat zij andere lichaamskenmerken hebben. Zie [IGVM/intersekse](#) (geconsulteerd op 3 mei 2021)

¹⁵ [Richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad](#) (geconsulteerd op 3 mei 2021). Het principe van gendermainstreaming is vastgelegd in art. 29 van deze richtlijn.

later in de context van gendermainstreaming op terugkomen - ook geen persoonskenmerk is maar een perspectief.

2.2.2 Gender: een revolutionair concept

Het begrip 'gender' is geïntroduceerd vanuit de feministische theorievorming om een onderscheid te maken tussen 'seks' en 'gender' en de nadruk te leggen op de socioculturele context en op de expliciete en impliciete machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen en hoe die structureel doorwerken in de organisatie van onze maatschappij.

Ann Oakley ontketende begin jaren 70 van de vorige eeuw met haar invloedrijke tekst 'Sex, Gender and Society' min of meer een revolutie in het (feministisch) denken over de onderdrukking van vrouwen.¹⁶ Voordien situeerde en rechtvaardigde men de verschillen in de maatschappelijke positie tussen mannen en vrouwen op een essentialistische 'natuurlijke' manier. Deze verschillen zaten als het ware ingebakken in hun genen en genitale verschillen en waren dus 'onveranderbaar'. Terwijl via het begrip '**gender**' de (ongelijke) positie van mannen en vrouwen gesitueerd wordt in de maatschappij zelf. Het gaat namelijk over de opvattingen over mannen en vrouwen, mannelijkheid en vrouwelijkheid en over de rollen en gedragspatronen die gelieerd zijn aan tijd en ruimte. Het accent komt hiermee te liggen op de gesitueerdheid van de maatschappelijke positie, de context en vooral de **veranderlijkheid** ervan. Hierdoor werd een paradigmashift ingezet in het feministisch denken en de feministische praktijk. **Gender als gelaagd begrip** verwijst naar verschillende niveaus die met elkaar verbonden zijn zowel individueel (identiteit) als maatschappelijk (organisatieprincipe) en symbolisch (betekenissysteem in termen van vrouwelijkheid of mannelijkheid).¹⁷ In deze definitie wordt de structurerende werking van gender in onze maatschappij sterk benadrukt en de machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen ontbloot. **Machtsongelijkheid** die doorwerkt op zowel individueel niveau als op het niveau van instellingen en organisaties. Via deze benadering worden namelijk de assumpties over mannen en vrouwen op losse schroeven gezet en wordt zowel de impliciete als expliciete dominantie van de 'mannelijke' norm ter discussie gesteld. Gender is een concept dat steeds in zijn geheel van gelaagde betekenis gehanteerd moet worden en dus onmogelijk een individueel kenmerk kan zijn. Dan zou het begrip zijn reikwijdte verliezen alsook zijn **operationele kracht om verandering te realiseren richting maatschappelijke gelijkheid voor iedereen**. Het accent ligt op machtsongelijkheid en op maatschappelijke verandering en niet op de geslachten [en/of op de individuele beleving van het geslacht, het zgn. psychisch geslacht] zelf.

¹⁶ Nog steeds te koop in Engelse paperbackversie (herdruk in 2015)

¹⁷ J. Outshoorn, Vrouwen en politiek, in: Van Deth, J.W., (red.) Handboek Politicologie, Van Gorcum, Assen, 1993, pp. 356-378.

Binnen de wetenschappelijke theorievorming, het onderzoek en onderricht (genderstudies, in oorsprong vrouwenstudies) is het begrip 'gender' het centrale analyse-instrument geworden. Er bestaat aldus wetenschappelijke consensus over de inhoud van de term 'gender', die overigens ook overgenomen is in zowel internationale, Europese als regionale regelgeving. **Het systematisch achterwege laten van de structurerende dimensie van het begrip en van de notie van machtsongelijkheid in de conceptuele benadering ervan zorgt voor verwarring en maakt het concept inadequaats als instrument voor maatschappelijke analyse en verandering.**

2.2.3 Gendermainstreaming

De horizontale dimensie van de aanpak van de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen zien we goed weerspiegeld in de leuze van de VN-Wereldvrouwenconferentie in Peking (1995): "All issues are women issues". In die woorden lagen de kiemen van het complexe begrip **gendermainstreaming**. De Raad van Europa werkte een methodologie¹⁸ uit. In ons land werd dit principe op federaal niveau verankerd in de zgn. gendermainstreamingswet van 12 januari 2007. Dit betekent concreet dat alle ministers de genderdimensie integreren in alle beleidslijnen, maatregelen en acties die tot hun respectieve bevoegdheid behoren. Ook in de verschillende regio's werd een analoge regelgeving uitgewerkt.

Op Vlaams niveau is het horizontaal genderbeleid - weliswaar een minder krachtige versie dan wat oorspronkelijk bedoeld wordt met gendermainstreaming - verankerd in het gelijkekansendecreet van 10 juli 2008 via de methode van de Open Coördinatie.¹⁹

Gendermainstreaming²⁰ is het resultaat van decennialange reflectie, acties en strijd op het vlak van gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Deze strategie doelt op een proces dat het

¹⁸ Raad van Europa, Gender Mainstreaming, conceptual framework, methodology and presentation of good practices. Straatsburg: Directorate general of Human Rights, 1998.

¹⁹ De Open Coördinatiemethode(OCM) wordt aangewend door de Vlaamse overheid om een horizontaal gelijkekansenbeleid te voeren. Concreet houdt OCM in dat de leden van de Vlaamse regering, gemeenschappelijke doelstellingen afspreken, waarna de verschillende betrokkenen vrij bepalen hoe ze die doelstellingen zullen nastreven en realiseren. Op regelmatige basis gebeurt monitoring, evaluatie en peer review zodat de verschillende partners van elkaar kunnen leren en elkaar kunnen stimuleren. Deze manier van werken garandeert een grote vrijheid om vanuit ieders eigenheid bijdragen te leveren binnen een gemeenschappelijk afgesproken en duidelijk kader. Kenmerkend is ook dat deze methode gezien wordt als een leerproces waarbij het uitwisselen van goede praktijken centraal staat. De betrokken beleidsactoren zijn de leden van de Vlaamse regering en de ambtenaren maar het is echter ook de bedoeling dat het middenveld en de academische wereld geconsulteerd wordt. Zie: P. Meier & K. Celis. (2008) 'Als meten het doel wordt: de vertaling van gender mainstreaming naar de beleidspraktijk.', in: D. Verlet & C. Devos (eds.) Beleidsevaluatie: doel of middel?, Brussels: Studiedienst van de Vlaamse Regering, 190-221.

²⁰ Deze bijdrage over gendermainstreaming steunt eveneens op het werk van S.Lievens e.a. Gezocht: vroedvrouw (M/V). Beschrijving van een gendermainstreamingsproces in een institutionele setting – Gender in het Competentie- en

genderperspectief integreert in alle fasen van de (politieke) besluitvorming. Het is een strategie die erkend is door de Europese Unie en die er ook een prioriteit van gemaakt heeft voor al haar Lidstaten. De premisse is dat alle beleid, ook al lijkt dit niet zo, mogelijk een ander effect heeft op vrouwen dan op mannen. Dit hangt nauw samen met de verschillen in de maatschappelijke positie van vrouwen en mannen en met de gedifferentieerde socio-economische realiteit die ze ervaren. Het hoofddoel is om die mogelijke beleidsgevolgen op voorhand in te schatten en een beleid te ontwikkelen dat de bestaande situatie niet reproduceert maar bijdraagt tot meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Gendermainstreaming verlegt de focus van doelgroep- en remediërend beleid naar de mens (in al zijn verscheidenheid) en naar **proactief** beleid.

Op basis van een genderanalyse van een ongelijkheidsprobleem kunnen verschillende oplossingen worden voorgesteld. Die kunnen al dan niet gefocust blijven op een bepaalde geslachtscategorie. Zoals het bijvoorbeeld in bepaalde gevallen zelfs aangewezen is om exclusief te pleiten voor het verenigen van vrouwen als een aparte groep.²¹ We denken hier aan de creatie van safe rooms (bijvoorbeeld vrouwenvluchthuizen) of safe situaties in het kader van bijvoorbeeld verkrachting. Dan kan het bijvoorbeeld moeilijk liggen bij het slachtoffer om haar verhaal te doen bij mannelijke professionals.

Zich binnen de categorie ‘vrouwen’ organiseren in het kader van veiligheid en zich organiseren binnen vrouwenorganisaties in de strijd tegen ongelijkheid tussen vrouwen en mannen staat niet gelijk aan de expliciete uitsluiting en/of discriminatie van mannen. Volgend citaat verduidelijkt deze gedachtegang: “Als je dan zegt dat een vrouw die categorie niet strategisch mag claimen en inzetten, dan ontnem je haar de mogelijkheid om zich te organiseren en structureel onrecht aan te vechten”.²² Vrouwen hebben zich al altijd verenigd om gemeenschappelijke (lees: collectieve) belangen te verdedigen. Dit sluit echter niet uit, gezien gender alle vormen van ongelijkheid kan doorkruisen (de zgn. intersectionaliteit), dat er allianties kunnen gesmeed of dat er samengewerkt kan worden met andere bewegingen en/of organisaties.

Bij gendermainstreaming vertrekt men van een analyse van het dagelijks leven van vrouwen en mannen. Dit visualiseert hun behoeften en problemen en garandeert dat beleid en uitvoering ervan

BeroepenRepertorium voor de Arbeidsmarkt (CO.BR.A.), Rapporten van het Centrum voor Genderstudies nr. 5, Focus: Gender, Academia Press, Centrum voor Genderstudies –UGent, 2007, pp.12-16.

²¹ Vrijheid van vereniging is een grondwettelijk recht.

²² In een [opinie dat verschenen is in De Standaard van 28 januari 2021](#) (geraadpleegd op 8 februari 2021) argumenteren enkele filosofen en kunstenaars voor het belang van een exclusieve vrouwengroep.

niet worden gebaseerd op verkeerde veronderstellingen en **stereotypen** (de zogenaamde genderstereotypen). Waar we enkele decennia geleden dingen als typisch mannelijk of vrouwelijk beschouwden, is dat vandaag niet meer het geval. Wat in onze samenleving als typisch mannelijk of vrouwelijk wordt bestempeld, is in een andere samenleving misschien helemaal niet zo typisch voor mannen of vrouwen. Zelfs binnen eenzelfde maatschappij kunnen naargelang plaats en ruimte (context) opvattingen over mannen en vrouwen verschillen. De behoeften van vrouwen en mannen staan niet los van verschillende maatschappelijke betekenisgevers (ordeningsprincipes) want vrouwen en mannen zijn geen homogene groep. Hier komt het sociale aspect van gender om de hoek kijken. Rollen en gedrag patronen zijn niet neutraal en worden bepaald door een **waardeoordeel**: functies en taken die traditioneel worden toegekend aan mannen worden vaak meer gewaardeerd dan die met een vrouwelijke connotatie. Met andere woorden, veel van wat met 'mannelijkheid' wordt geassocieerd, draagt globaal gezien een meerwaarde in zich. Dergelijke assumpties doorkruisen alle ordeningsprincipes. Dit resulteert onvermijdelijk in ongelijke machtsverhoudingen en ongelijkheid.²³ Het seksegesegegreerde onderwijs en de arbeidsmarkt zijn hiervan een duidelijk voorbeeld. De segregatieproblematiek is een illustratie van hoe assumpties over mannen en vrouwen verankerd geraken in domeinen, instellingen en organisaties. De coronacrisis heeft de draagwijdte hiervan op genderongelijkheid nog eens uitvergroot.

Los van waardeoordelen en stereotypen willen beleidsmakers en programmamanagers zorgen voor een doelgericht beleid, betere resultaten en meer gelijkheid door rekening te houden met de verschillende situaties van vrouwen en mannen in tijd en ruimte. Om hun dagelijks leven in kaart te brengen moet men naast het geslacht en bij uitbreiding de beleving ervan (de zgn. genderidentiteit en -expressie) ook rekening houden met geloof, etnische afkomst, opvoeding, handicap, seksuele geaardheid, klasse, enzovoorts. **Het samenspel van verschillende maatschappelijke betekenisgevers (de zgn. intersectionaliteitsbenadering of kruispuntdenken) zit per definitie in een gendermainstreamingsbenadering.** Het niet rekening houden met deze intersectionele realiteit zorgt immers voor ongelijkheid. Het wegwerken van de ongelijke machtsverhoudingen is een complexe klus waarbij de zeer ambitieuze strategie van gendermainstreaming onontbeerlijk is. Maar hier knelt vaak het schoentje.

Gendermainstreaming houdt in dat men de mainstream (het kader, de heersende trend) een andere betekenis geeft door er het gelijkheidsprincipe in op te nemen. Gendermainstreaming stuurt aan op verandering en dat stuit op **weerstand**. Elementen van die weerstand kunnen ook een gendergebonden lading hebben. Eén belangrijke weerstand die van belang is voor dit standpunt is de feministische radicale (lees: negatieve) bijklank aan het begrip gender. Daarom wordt in beleidskringen meestal gekozen voor een eerder zwakke definitie en toepassing ervan. In

²³ zie voetnoot 13. Idem, pp .11-12.

het licht van dit standpunt een niet onbelangrijk onderscheid.²⁴ Bij een sterke toepassing van het begrip (lees: het feministisch perspectief) worden gevestigde waarden en normen over mannen en vrouwen onder de genderloep gelegd, zowel op het individuele als op het institutionele niveau. Kortom, iedereen is betrokken. Bovendien moet bij elke probleemstelling een **diagnose** gemaakt worden en hier komen we bij het belang van seksestatistieken en genderindicatoren (zie hoofdstuk 2.3). De gebruikte concepten moeten onder het vergrootglas gehouden worden. Ook statistieken staan niet los van een bepaalde visie op de maatschappij.

Bijvoorbeeld: op basis van seksestatistieken (als die er al zijn) stelt men seksesegregatie vast op de arbeidsmarkt. Via een klassiek interpretatiekader zonder oog voor context, interdisciplinariteit, geschiedenis (langdurig verbod op deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt) en meerdere uitsluitingsgronden stelt men in het algemeen vast dat vrouwen minder actief zijn (vooral allochtone vrouwen). De remedie is snel voorgeschreven: er wordt geopteerd voor een strenger activeringsbeleid en bestraffing van inactiviteit door alles wat als niet-betaalde arbeid wordt gezien niet te erkennen of minder te waarderen. Terwijl de onbetaalde zorg toch de economie draaiende houdt. Daarnaast wordt de genderblindheid van innovatieve technieken zoals A.I. in het veld van de human resources amper ter discussie gesteld. De minimumlonen en algemene lonen worden al jaren niet meer bijgesteld en een genderneutrale analytische functieclassificatie wordt amper toegepast. Maar men blijft verbaasd dat de cijfers niet vooruitgaan.

Deze voorbeelden tonen het belang van **een sterke definitie van gender** om een halt toe te roepen aan ongelijkheid en vooral ook hoe belangrijk het is om de term **gender niet te reduceren tot een probleem van identiteit**.

Bij een gendermainstreamingsproces ligt de focus op de verhoudingen tussen mannen en vrouwen. Die moeten zichtbaar gemaakt worden om het probleem van ongelijke relaties, die een rechtvaardige ontwikkeling en de volledige participatie van vrouwen en mannen in de weg staan, te kunnen oplossen. Het kernprobleem is hier dus niet identiteit in tegenstelling tot sekse/genderidentiteit, maar wel de **expliciete en impliciete (machts)verhoudingen** tussen vrouwen en mannen in concrete situaties en de **ongelijke verdeling van/toegang tot hulpbronnen** (geld, informatie, opleiding, arbeid...) en **macht** (zeggenschap, vertegenwoordiging,...) tussen vrouwen en mannen. Met andere woorden: voor de verwezenlijking van de 'paritaire democratie' moet dit kernprobleem worden aangepakt. Het concept 'paritaire democratie' verwijst uitdrukkelijk naar de evenwichtige deelname van mannen en vrouwen aan het

²⁴ Ingrid Robeyns maakt een onderscheid tussen een zwakke definitie en een sterke definitie van gender in het kader van een pleidooi voor een feministische economie. Dit onderscheid helpt ons om meer inzicht te krijgen in een genderbenadering vanuit een feministisch perspectief. Zie I. ROBEYNS, Leidt feministische economie een onmogelijk bestaan? in: Tweespraak Vrouwenstudies 1, VUBPress, 2001, p.33

besluitvormingsproces. Een echte democratie is pas mogelijk als de kwestie van gelijkheid tussen mannen en vrouwen als voorafgaande politieke voorwaarde wordt gezien. Gelijkheid valt onder de constituerende principes van een regime, net als het algemeen kiesrecht of de scheiding der machten. Quota zijn dus geen 'tijdelijk noodzakelijk kwaad' maar een fundament waarop de democratie wordt gebaseerd en gebouwd, doorheen een duo (man en vrouw). Met deze visie verguizen we dus meteen nog een mythe binnen de samenleving namelijk dat quota een tijdelijk noodzakelijk kwaad zijn. De agenda's van zowel mannen als vrouwen in al hun verscheidenheid moeten bewaakt en meegenomen worden in de besluitvorming. De gelijkheid van mannen en vrouwen werd daarom in de Belgische Grondwet verankerd. Het arrest van het Grondwettelijk Hof dat stelt dat de categorieën man en vrouw niet als een uitgangspunt van de Belgische grondwettelijke orde kunnen worden aanzien, is een aanfluiting van het begrip 'paritaire democratie'. Weinigen hebben nog weet van de geschiedenis en context waarin het gelijkheidsbeginsel tot stand is gekomen. Mevrouw Eliane Vogel-Polsky, jarenlang experte bij internationale instellingen, heeft er boeiende traktaten over geschreven.²⁵

Samenvattend stellen we dus dat een sterke definitie van gender en het niet verwarren van deze term met 'seks' of 'geslacht' een conditio sine qua non is voor gender mainstreaming. Gendermainstreaming is onontbeerlijk om de vinger aan de pols te houden wat betreft de gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Het streefdoel is rechtvaardigheid voor iedereen waarbij iedereen toegang heeft tot macht, kansen en middelen krijgt. Het gaat in wezen over herverdeling en solidariteit.

Het **ontstaan van de genderbenadering** is aldus te situeren binnen **het feministisch denken** en is zowel binnen de vrouwenbeweging als binnen het beleid **een strategisch instrument om ongelijkheid te bestrijden in alle domeinen van de samenleving**.

De oplossing ligt in de aanpak van ongelijke verhoudingen en structurele ongelijkheden. De strategie ligt in de uitvoering van het gendermainstreamingsproces.

Waarom deze uitvoerige omschrijving van het genderconcept? Omdat de Vrouwenraad ervan overtuigd is dat het genderdiscours niet verengd mag worden tot het persoonlijke niveau (identiteit). Dit doet immers onrecht aan het concept waarbij gender gezien wordt in termen van machtsrelaties en als een structurerend element in de maatschappij. Dit betekent dat er meer wordt gedaan dan bestaande statistieken opdelen in mannen en vrouwen - en bij uitbreiding naar diegenen die zich niet herkennen in deze categorieën - én dat het theoretisch kader of de

²⁵ Wie zich meer wil verdiepen in het denken van Eliane Vogel-Polsky over paritaire democratie raden we aan haar biografie te lezen die gratis kan gedownload worden via de website van het [IGVM](#) (geraadpleegd op 29 april 2021)

gebruikte concepten vanuit een genderperspectief worden bekeken. Op basis van de herijking van bepaalde concepten zullen er nieuwe of een herschikking van bestaande en/of gekruiste statistieken en indicatoren nodig zijn. Een zogenaamde sterke definitie van gender is onontbeerlijk voor een feministische analyse van de werkelijkheid. De focus op 'seksestatistieken' waarbij 'seks' uitgebreid wordt met 'genderidentiteit' lijkt eerder in een minimale invulling of zwakke definitie van gender te passen.²⁶

De Vrouwenraad opteert voor een **sterke definitie van gender** en stelt dat het door elkaar gebruiken van gender en geslacht voor verwarring zorgt en bovendien onrecht doet aan de strategie van **gendermainstreaming**.

2.2.4 Gender versus genderidentiteit

We merken op dat in het Vlaamse intern gelijkekansenbeleid 'gender' gebruikt wordt op het niveau van identiteit en naar het individuele psychische geslacht van een persoon verwijst.

We zoomen dieper in op de gehanteerde definitie van 'genderidentiteit' en 'seks' in een brochure die een beleidskader uittekent voor een Vlaams gelijkekansenbeleid m.b.t. genderidentiteit en genderexpressie²⁷.

GENDERIDENTITEIT verwijst naar het innerlijk gevoel een jongen, een meisje, beide of geen van beide te zijn. Meestal komt dit overeen met het biologisch geslacht. Je psychologisch geslacht (je genderidentiteit) en je biologisch geslacht (je seks) vallen dan samen.

Bij 'genderidentiteit' gaat het expliciet over geslachtsbeleving en wordt er uitdrukkelijk verwezen naar een geslacht of het zich niet wensen te identificeren met een geslacht. Het concept 'geslacht' staat dus centraal in deze definitie. Bovendien is het een hoogst individuele aangelegenheid. We vermeldde eerder dat het arrest van het Grondwettelijk Hof zich hiervoor baseert op art. 115 van de Jakarta-beginselen. We herhalen dat daar uitdrukkelijk wordt gesteld dat "genderidentiteit behoort tot de meest intieme en diepgaande aspecten van het privéleven, waar niets lichtzinnigs aan is" (EHRM, 10 maart 2015, Y.Y. t. Turkije, § 115).

²⁶ Ingrid Robeyns maakt een onderscheid tussen een zwakke definitie en een sterke definitie van gender in het kader van een pleidooi voor een feministische economie. Dit onderscheid helpt ons om meer inzicht te krijgen in een genderbenadering vanuit een feministisch perspectief. Zie I. ROBEYNS, Leidt feministische economie een onmogelijk bestaan? in: Tweespraak Vrouwenstudies 1, VUBPress, 2001, p.33

²⁷ [Ontwikkeling van een beleidskader betreffende genderidentiteit en genderexpressie voor het gelijkekansen- en diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid](#), Dienst Diversiteit, Vlaamse Overheid, sd, sl. (geraadpleegd op 29 april 2021)

GESLACHT/SEKSE OF GENDER *Bij de geboorte krijgt elke baby een geslacht toegekend: jongen of meisje. In de Belgische context bestaat er juridisch geen andere optie. Tijdens het opgroeien ondergaat elke mens een socialisatie gebaseerd op het toegewezen geboortegeslacht. Dit proces van ‘gendernormering’ bestaat onder andere uit een hele laag ideeën en verwachtingen m.b.t. de verschillen tussen vrouwen en mannen, hun kledij, hun gedrag, enzovoort. Deze ideeën en verwachtingen gebruiken we als kind als bouwstenen van onze identiteit en zo worden we bovenop onze fysieke sekse ook sociaal tot man of vrouw gemaakt. Deze ideeën en verwachtingen verschillen van cultuur tot cultuur en verschuiven ook doorheen de tijd.*

In deze definitie worden in de hoofding ‘geslacht’ en ‘gender’ als synoniemen gepresenteerd. Vervolgens worden gendernormeringen gekoppeld aan de persoonlijke identiteit maar het structurele aspect van het ordeningsprincipe ‘gender’ wordt volledig achterwege gelaten. Met andere woorden, er wordt niet benoemd hoe gender doorwerkt in alle domeinen van de samenleving. Van de oorspronkelijke definitie van ‘gender’ blijft enkel het eerste niveau over, met name het individuele niveau (identiteit). Dit zet de lezers volledig op het verkeerde been. De gelaagdheid van het begrip ‘gender’ is hier verdwenen. Vandaar de Babylonische spraakverwarring met de vrouwenbeweging die het woord gender en de daarmee gerelateerde begrippen zoals gendermainstreaming, gender(on)gelijkheid, genderperspectief enz. hanteert om naast persoonsgebonden ongelijkheid ook structurele ongelijkheid tussen vrouwen en mannen aan te kaarten, met oog (cfr. gendermainstreaming) voor intersectionaliteit. In een genderbenadering gaat het erover dat men zich zowel op individueel als institutioneel niveau bevrijdt van opgelegde maatschappelijke verwachtingen (vervat in de zgn. genderstereotypen), terwijl in bovenstaande definitie van sekse en gendernormeringen het accent ligt op het zich al dan niet identificeren met gendergerelateerde normeringen op individueel niveau.

De Vrouwenraad houdt eraan om de term ‘gender’, die op basis van wetenschappelijke consensus werd geïntroduceerd, te behouden en niet te verwarren met het begrip ‘sekse’ en pleit voor een transparant en duidelijk omschreven begrippenkader en een consequent gebruik ervan door onze overheid in alle beleidsteksten (inclusief wetgeving).

Deze oefening sluit nauw aan bij de aanbeveling van het Comité van ministers van de Raad van Europa (CM-REC/2019)1) om systematisch alle wetten, voorschriften, beleidslijnen en dergelijke te controleren op seksistisch taalgebruik en genderspecifieke veronderstellingen en stereotypen. Dit om ervoor te zorgen dat ze vervangen worden door gendergevoelige terminologie. In dit verband verwijzen we naar de Belgische Senaat die alvast overweegt stappen in die richting te zetten via de agendering van het voorstel van resolutie van de CD&V-Senaatsfractie waarin een wijziging

wordt gevraagd van een hele reeks grondwetsartikelen.^{28 29} Er wordt gewezen op de diepe verankering van de ‘mannelijke’ norm in de aangestipte artikelen. Er wordt duidelijk gesuggereerd om naast elke mannelijke vorm ook een vrouwelijke vorm te plaatsen. Dus differentiëring i.p.v. genderneutraliteit. Vanaf de jaren ‘90 neigde het discours naar genderneutraliteit en werd dit ook vastgelegd in bijvoorbeeld de wet ter bestrijding van de loonkloof van 10 april 2012 die het principe van genderneutraliteit in functieclassificaties hoog in het vaandel draagt. Dit voorstel van resolutie neigt ernaar opnieuw te opteren voor feminisering zoals in de jaren ‘70 en ‘80 van de vorige eeuw. We kunnen hier alleen maar vaststellen dat het debat over feminisering of genderneutraliteit nog steeds niet beslecht is.

Aangezien in de definitie van genderidentiteit de focus op geslacht of sekse ligt, beveelt de Vrouwenraad aan om in het kader van de registratie ervan ook over **geslachtsregistratie** of **sekseregistratie** te spreken.

2.3 Seksregistratie, seksestatistieken en genderindicatoren

Om de verhoudingen en voortgang van gelijkheid tussen mannen en vrouwen te kunnen opvolgen en evalueren zijn gegevens noodzakelijk. Dergelijke meting is zowel vastgelegd in de Belgische gendermainstreamingswet van 12 januari 2007 (art. 4) als in aanbeveling nr. 28 van het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen (CEDAW). Het CEDAW-comité volgt het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen op. België ratificeerde dit verdrag in 1985. Het principe van gendermainstreaming (inclusief monitoring) werd vastgelegd in wetten, ordonnances en decreten. De administratieve eenheid Statistiek Vlaanderen monitort eveneens de voortgang van de maatschappelijke positie van mannen en vrouwen in opvolging van het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet van 10 juli 2008.³⁰ Het

²⁸ In 2010 (stuk Senaat, nr. 5-206/1) en 2014 (stuk Senaat, nr. 6-141/1) werd al een gelijkaardig voorstel ingediend. Het huidige voorstel steunt grotendeels op deze voorstellen en is aangevuld met recente Europese richtlijn over seksisme (CM-REC/2019)1 en werd via de plenaire zitting van 23 april 2021 opnieuw in overweging genomen. Zie ook [Samenvatting van Aanbeveling CM \(Rec\) 2019 van de Raad van Europa](#) (geraadpleegd op 30 april 2021)

²⁹ Voorstel van verklaring tot herziening van de Grondwet, met als doel de gebruikte terminologie gendergevoelig te maken (van mevrouw Sabine de Bethune, de heer Orry Van de Wauwer, mevrouw Karin Brouwers, de heer Peter Van Rompuy en mevrouw Martine Fournier; Doc. 7-249/1).

³⁰ [RAPPORT STATISTIEK VLAANDEREN, 2021/1](#): Maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen. Jo Noppe, Myriam Vanweddingen en Karolien Weekers - 28 januari 2021 (geraadpleegd op 29 april 2021)

VN-Vrouwenverdrag is bindend, alsook het hele arsenaal aan regelgeving gerelateerd aan de gelijkheid van vrouwen en mannen op zowel internationaal als Europees niveau³¹ (het zgn. gelijkekansenacquit). In de wetgevingsdatabank van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) is de wetgeving op alle niveaus over de gelijkheid van vrouwen en mannen terug te vinden.³² Deze ‘hard law’ maakt seksregistratie meer dan noodzakelijk.

Aangezien het Grondwettelijk Hof er zelf van uitgaat dat met het registratievoorstel aan transgenderpersonen een juridisch middel ter beschikking gesteld wordt om de sociale uitsluiting te bestrijden menen we dat die redenering zeker toepasbaar is voor de bestrijding van discriminatie en seksisme tussen vrouwen en mannen.

We citeren: “Het recht op wijzigingen van de registratie is derhalve, volgens de verzoekende personen, een doeltreffend juridisch middel waarmee het recht de sociale uitsluiting van transgenderpersonen kan bestrijden en waartoe alle transgenderpersonen, ongeacht hun specifieke genderidentiteit, toegang moeten kunnen hebben.”³³

Hierbij stellen we ons de vraag waarom in het rapport van het IGVM³⁴ (afgekort in dit dossier tot het rapport) over de uitspraak van het Hof zoveel energie gestoken wordt in het beargumenteren van de afschaffing van die registratie terwijl men de niet-registratie van non-binaire personen hekelt? Het is duidelijk dat het Hof het debat geopend heeft via het voorstel van de twee pistes. In het rapport over het arrest wordt duidelijk geopteerd voor de afschaffing van de geslachtsregistratie.

We overlopen enkele argumenten pro afschaffing uit het rapport.

Men stelt dat het helemaal niet nodig is om te wijzen op het belang van het meten van discriminatie om die vervolgens doeltreffend te kunnen bestrijden.³⁵ Dit is onbegrijpelijk, ook

³¹ Ook belangrijk/bindend is het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het zogenaamde Verdrag van Istanbul) ; art. 11 Het verzamelen van gegevens en onderzoek

³² [Wetgevingsdatabank](#) van het IGVM (geraadpleegd op 4 mei 2021).

³³ [Arrest nr. 99/2019 van 19 juni 2019](#), p. 10 (geraadpleegd op 14 april 2021)

³⁴ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf. (geraadpleegd op 14 april 2021). Let wel in dit rapport wordt uitdrukkelijk gesteld dat dit rapport tot stand is gekomen in opdracht van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en uitsluitend valt onder de verantwoordelijkheid van de Equality Law Clinic die het rapport opstelde.

³⁵ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf p. 33 (geraadpleegd op 29 april 2021)

vanuit de optiek van de verzoekende partijen die de toegang tot registratie als een doeltreffend middel zien voor de bestrijding van sociale uitsluiting van transgenderpersonen. Het meten van discriminatie is nochtans een *conditio sine qua non* om een diagnose te kunnen stellen van de contouren van discriminatie en uitsluiting om die vervolgens te kunnen bestrijden en/of te voorkomen. Ook het Transgender Infopunt is vragende partij om 'genderidentiteit' in kaart te brengen en schreef hierover alvast een adviesnota in opdracht van het Vlaams Gelijkekansenbeleid.

De opstellers van het rapport pleiten ervoor om de registratie van het geslacht af te schaffen omdat de context waarin de registratie tot stand kwam gewijzigd is. De registratie zou naast de noodzaak om de bevolking te identificeren ook tot stand gekomen zijn in een context waarin mannen en vrouwen andere rechten en plichten hadden (via de zgn. Code Napoléon uit 1804).

Wij denken echter dat, ondanks de gewijzigde context, het kind niet met het badwater mag weggegooid worden. Dat de context wijzigde ten aanzien van ongelijke verdeling van rechten en plichten tussen de geslachten is uiteraard geen spijtige zaak, maar dat neemt niet weg dat de registratie van de geslachten nog steeds een doeltreffend juridisch middel is waarmee men discriminatie, sociale uitsluiting en seksisme tegenover vrouwen en mannen kan bestrijden.

Wij houden eraan om minstens de categorieën m/v te behouden om de uitoefening van de gelijke rechten en plichten van mannen en vrouwen te kunnen bepleiten en de nog steeds bestaande machtsongelijkheid te kunnen aanvechten.

Wij gaan ervan uit dat we niemand nog moeten overtuigen van de noodzaak van die strijd. In de context van de precariteit van verworven vrouwenrechten is dit overduidelijk. De recente terugtrekking van Turkije uit het Verdrag van Istanbul is hiervan een duidelijke illustratie. Zowel de nationale als de internationale vrouwenbeweging veroordeelde dit scherp. Ook de Vrouwenraad riep de aangesloten leden op om zich hiertegen uit te spreken.³⁶

Registratie van het geslacht via de geboorteakte biedt het voordeel dat dit het brondocument is van het rijksregisternummer. Ook is seksregistratie in het Rijksregister verplicht omdat het primaire doel ervan is om overheidsinstanties en andere aangewezen partijen te voorzien van de gegevens uit het Rijksregister. Dit laatste is van belang omdat het rijksregisternummer verbonden is aan allerlei databanken, zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank.

Wat het zelfbeschikkingsrecht betreft, is het niet altijd mogelijk om voor elk onderzoek de betrokkenen rechtstreeks te consulteren m.b.t. hun geslachtsregistratie omdat statistische

³⁶ zie [Vrouwenraad](#) (geraadpleegd op 29 april 2021)

datareeksen vaak opgemaakt worden via secundaire data. Bovendien zou de afschaffing ervan in het Rijksregister problemen kunnen opleveren bij de opmaak van historische reeksen waardoor de meting van de voortgang van ongelijkheid tussen vrouwen en mannen in specifieke domeinen bemoeilijkt wordt of zelfs in het gedrang komt. Bij het gebruik van 'indirecte bronnen' zoals voor secundaire analyse op bestaande databestanden gaat het vooral om kwantitatieve analyses - als basis of uitdieping - voor bijkomend kwalitatief onderzoek. Dit soort onderzoek, meer bekend als mixed methods of gecombineerd onderzoek, wint ook aan belang om maatschappelijke issues te beschrijven en verklaren. Hierbij merken we op dat bij de opmaak van statistieken en indicatoren een rechtstreekse consultatie van personen over hun geslacht en genderidentiteit ook dient aan te sluiten met internationale statische reeksen zoals bijvoorbeeld Eurostat. Let wel dit is geen pleidooi tegen het meten van genderidentiteit maar wel een bezorgdheid over het in het gedrang komen van de meting en monitoring van gendergelijkheid in het kader van gendermainstreaming via het schrappen van geslachtsregistratie.

In het rapport wordt zelfs verwezen naar het feit dat de afschaffing van de geslachtsregistratie in de burgerlijke staat en dus ook in het Rijksregister het onvermijdelijk moeilijker zal maken om genderstatistieken op te stellen³⁷.

De Vrouwenraad houdt eraan om de registratie van het geslacht te behouden met invoering van een derde categorie of meerdere categorieën waaronder bijvoorbeeld genderidentiteit of psychisch geslacht. We pleiten hiervoor omdat een fluïde genderidentiteit per definitie een oneindig aantal categorieën kan inhouden.

Oplossingen zijn te vinden via een brede consultatie van alle betrokken actoren. Let wel, we gebruiken hier het woord categorie omdat we de twee categorieën, namelijk vrouwen en mannen, willen behouden (zowel individueel als sociaal) en aanvullen met een derde (of meerdere) categorie, nl. psychologisch geslacht. Mannen en vrouwen zijn vooralsnog op basis van wetenschappelijk evidence-based onderzoek twee klinische categorieën waarin een meerderheid van de mensen zich herkent. De Vrouwenraad voert al jaren een pleidooi voor gendergevoelige geneeskunde omdat er wetenschappelijke consensus is over het feit dat 'geslacht' een belangrijke onderscheidende factor is bij ziekte en gezondheid. Dit lijkt op het eerste gezicht een kanttekening maar deze kan van levensbelang zijn.³⁸ We zien hier naast geslacht ook het belang van

³⁷ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf, p. 54

³⁸ Vrouwen vertonen andere ziektesymptomen bij bijvoorbeeld hartfalen, alzheimer,...; zie ook [Vrouwenraadmemorandum Gezondheid 2019](#) (geraadpleegd op 29 april 2029)

seksekenmerken in, maar het ene sluit het andere niet uit. Wanneer men bijvoorbeeld een oproep voor screening van baarmoederhalskanker enkel richt tot juridisch geregistreerde vrouwen tussen 15 en 55 jaar kunnen de als vrouw geregistreerde transvrouwen aangesproken worden die geen baarmoeder hebben en de als man geregistreerde transmannen met baarmoeder niet. Een juridische registratie van zowel mannen als vrouwen en ook transgenderpersonen sluit een gendergevoelige communicatie niet uit. Hier kan een en/en-verhaal geschreven worden. Men kan juridische data aanvullen met medische (met respect voor de privacy) én een inclusieve genderneutrale communicatie voeren zodat niemand wordt uitgesloten.³⁹ Vaak ligt het probleem immers eerder bij communicatie dan bij het al dan niet geregistreerd zijn.

In het rapport wordt gewezen op het risico van stigmatisering door de creatie van een derde categorie. Men brengt dit in verband met het voorbehouden van een derde categorie voor intersekse personen, de perceptie over een restcategorie voor alle transpersonen en het zelfbeschikkingsrecht. Een grootschalig onderzoek zou aan het licht kunnen brengen in welke mate deze indeling stigmatiserend aanvoelt bij de drie categorieën zelf en in welke mate de mensen deze registratie in strijd vinden met het zelfbeschikkingsrecht? Als we prof. Ignace Glorieux (VUB) moeten geloven, zouden er weinig mensen wakker liggen van een 'nieuw geslacht' en zal net zoals bij de naamsverandering (dubbele familienaam) de tijd zijn werk moeten doen.

Wij citeren:

"In zekere zin denk ik dat een deel van de maatschappij daar wel klaar voor is. Zo zien we ook andere veranderingen, denk maar aan het nieuwe geslacht X. Dat is iets dat op veel mensen niet van toepassing is, zij gaan zich daar niet mee bezighouden. Maar voor die kleine minderheid is het dus wel een belangrijke aanpassing. Natuurlijk gaan er altijd conservatievelingen zijn die het raar vinden of het in twijfel trekken, dat is ook het geval voor de dubbele achternaam. Maar uiteindelijk ligt het grootste deel van de maatschappij er gewoon niet wakker van."⁴⁰

Uit extrapolaties van data zoals vermeld in de recente monitor over de maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen in opdracht van Statistiek Vlaanderen⁴¹ zou ruim 98 % van de Vlaamse bevolking niet meteen aangeven een nieuw geslacht te ambiëren. Toch zijn we voor de mogelijkheid van geslachtsregistratie in de brede zin van het woord. We volgen het rapport

³⁹ Onnodige seksregistratie. Handreiking voor de nationale overheid, Atria, TNN en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, sl, sd, p. 6

⁴⁰ I. Glorieux, Kinderen met twee achternamen zullen een minderheid blijven, De Morgen, 15/04/2021, p. 2

⁴¹ JO NOPPE, MYRIAM VANWEDDINGEN & KAROLIEN WEEKERS, Maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen, Rapport Statistiek Vlaanderen, 2021/1, 188 pp.

wanneer men suggereert om bij de invoering van een derde categorie (of meerdere categorieën) de doelgroep zelf te consulteren voor de benaming ervan.

Daarnaast vragen we ons af hoe een positief actiebeleid (via de zgn. quotawetten) in het bijzonder en een antidiscriminatiebeleid op basis van geslacht (een van de vastgelegde kenmerken in het antidiscriminatierecht) in het algemeen kunnen gevoerd worden zonder geslachtsregistratie. De quotareglementering waarmee men een historische ongelijkheid wil rechtekken, steunt op de erkenning van twee sociale groepen. Terwijl de registratie van genderidentiteit steunt op een uiterst individuele aangelegenheid waarover niet iedereen zich wil outen, zelfs al is registratie toegestaan. Bovendien, hoe kan nog tegemoetgekomen worden aan de quotawetgeving indien men - zoals gesuggereerd - op basis van het zelfbeschikkingsrecht niemand verplicht om het geslacht te registreren? Moet de quotawetgeving worden opgeheven wegens moeilijkheden bij de registratie van genderidentiteit? Net zoals gesuggereerd wordt voor de geslachtsregistratie zelf? Vragen die geenszins inhouden dat we tegen de ontvoogdingstrijd zijn van personen die zich niet willen identificeren met een bepaald geslacht.

Wanneer we terugblikken op de emancipatiestrijd van vrouwen dan heeft net de juridische zichtbaarheid en de erkenning van die categorie bijgedragen tot de ontvoogding. Het recente rapport in opdracht van het Vlaamse administratie 'Afdeling gelijke kansen, integratie en inburgering' over de kennis en opvattingen over interseksuele personen menen we ook vanuit die drijfveer naar erkenning en zichtbaarheid te begrijpen.⁴² Zo ook de adviesnota met betrekking tot het meten van genderidentiteit in kwantitatief onderzoek in opdracht van de Vlaamse Kancelarij en Bestuur⁴³ net als de uitdrukkelijke verwijzing naar het ontbreken van degelijke data in de recente monitor over de maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen in opdracht van Statistiek Vlaanderen.⁴⁴ In deze monitor gaat men ervan uit dat een binaire opdeling van statistieken tussen mannen en vrouwen een 'aanzienlijk' deel van de bevolking niet in kaart brengt. Het gaat over iets minder dan 1 % van de bevolking in Vlaanderen dat zich meer identificeert met het andere geslacht dan met het eigen geboortegeslacht en nog eens ongeveer 2 % van de bevolking voelt zich tegelijk man en vrouw. Afgezet ten opzichte van de bevolkingscijfers van 2020 zouden deze percentages overeenkomen met respectievelijk ongeveer 40.000 en 100.000

⁴² [JENNEKE VAN DITZHUIJZEN & JOZ MOTMANS, Kennis en opvattingen over interseksue.](#) Een nulmeting in Nederland en Vlaanderen, Utrecht & Gent, Rutgers & UZ Gent 2020, november 2020, 51 pp. (geraadpleegd op 15 februari 2021)

⁴³ [JOZ MOTMANS, AISA BURGWAL & MYRTE DIERCKX, Adviesnota,](#) Het meten van genderidentiteit in kwantitatief onderzoek, In opdracht van de Vlaamse Overheid Departement Kancelarij en Bestuur, Transgenderinfopunt, 2020, 69 pp.(geraadpleegd op 15 februari 2021)

⁴⁴ JO NOPPE, MYRIAM VANWEDDINGEN & KAROLIEN WEEKERS, Maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen, Rapport Statistiek Vlaanderen, 2021/1, 188 pp.

personen.⁴⁵ Let wel, deze cijfers zijn een extrapolatie van het onderzoek (Sexpert-onderzoek uit 2012) dat 1832 Vlamingen tussen 14 en 80 jaar bevroeg over verschillende aspecten van hun seksuele gezondheid. Dit zijn echter twee datareeksen met verschillende finaliteiten, dus moeilijk te vergelijken. Het is aangewezen om betrouwbare cijfers te verkrijgen door de bevolking rechtstreeks te bevragen.

Onafgezien van de kritische noot dat de machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen niet meteen uit dergelijke rapporten kan afgeleid worden, m.a.w. dat de structuren en beperkingen die deze machtsverschillen doen ontstaan en instandhouden hiermee niet worden blootgelegd (cfr. onze opmerking over een sterke definitie van gender) spreekt uit deze rapporten een luide roep naar data over mensen die zich niet herkennen in deze twee categorieën. Het gaat dus over het zichtbaar maken van deze groep. Aangezien de vrouwenbeweging altijd begaan is met het zichtbaar maken van genderongelijkheid en de data hiervoor nodig zijn, begrijpen we deze bezorgdheid. **We begrijpen echter niet dat in deze rapporten ‘gender’ omgebogen wordt tot een concept waarbinnen het feministisch perspectief verlaten wordt zonder dat er in Vlaanderen een ruim debat met de vrouwenbeweging aan voorafgegaan is. Ook moeten we waakzaam zijn voor het feit dat de (on)zichtbaarheid van een bepaalde groep** (lees: genderfluïde personen) **in de samenleving niet ten koste gaat van het onzichtbaar maken van andere groepen** (lees: mannen en vrouwen). Tenzij hier ook sprake is van de impliciete werking van gender in het transgenderdiscours? Wie heeft er belang bij om machtsongelijkheden tussen vrouwen en mannen – die voortkomen uit structurele mechanismen die deze ongelijkheden blijven reproduceren – onzichtbaar te maken, te ontkennen of onbekend te maken, of om te keren? In sommige rapporten wordt letterlijk gezegd dat het in kaart brengen van mannen en vrouwen het binaire denken omtrent ‘gender’ reproduceert waardoor hardnekkige stereotypen en veronderstellingen blijven bestaan en men mogelijk zeer belangrijke verklarende variabelen negeert.⁴⁶ Dit laatste klopt voor zover dergelijk onderzoek een zwakke definitie van gender hanteert waarbij dus niet meer wordt gedaan dan bestaande statistieken opdelen naar mannen en vrouwen. De Vrouwenraad pleit echter al jaren voor voldoende naar sekse opgesplitste data als *conditio sine qua non* om voldoende genderindicatoren (zoveel mogelijk linken met verklarende variabelen) op te bouwen opdat een blijvende genderongelijkheid zou worden opgeheven. In duurzaam genderonderzoek die naam waardig worden zoveel mogelijk variabelen meegenomen (incl. ‘genderidentiteit’) en wordt ook rekening gehouden met alle mogelijke ‘problemen’ die dergelijke datacollectie met zich meebrengt in het algemeen (intersectionele data) en m.b.t. genderidentiteit in het bijzonder. De uitdagingen waarvoor die datacollectie staat, worden uitvoerig toegelicht in de vermelde adviesnota (Joz Motmans e.a., 2020) met betrekking tot het meten van

⁴⁵ idem, p. 5

⁴⁶ JOZ MOTMANS, AISA BURGVAL & MYRTE DIERCKX Adviesnota (op.cit.), p. 56

genderidentiteit in kwantitatief onderzoek⁴⁷. Wij hopen oprecht dat de kritiek op seksestatistieken en hun eventueel reproducerend karakter eerder gericht is op sommige rapporten zelf dan op de roep van de vrouwenbeweging naar degelijke statistieken en indicatoren.

Daarnaast verwijzen we ook naar de vaststelling dat niet iedereen die zich niet identificeert met het toegekende geboortegeslacht de officiële registratie ervan wil wijzigen.⁴⁸ We zijn het eens met de vaststelling dat het voorgaande ingegeven kan zijn door het ontbreken van een wettelijke manier om de 'genderidentiteit' te registreren. Eens te meer zien we hierin een pleidooi om een derde juridische optie mogelijk te maken. Maar we begrijpen ook dat niet iedereen zichtbaarheid wil geven aan deze derde juridische optie. **Daarom zouden we kunnen opteren voor een niet-zichtbare registratie van geslacht op de identiteitskaart en het behoud ervan op de geboorteakte (en in het Rijksregister) mits toevoeging van een derde optie of meerdere categorieën.** Volgens het rapport over het arrest van het Grondwettelijk Hof zou deze informatie jarenlang niet voorgekomen zijn op onze identiteitsdocumenten.⁴⁹

In lijn met de wet van 18 juni 2020 betreffende de zichtbare gegevens op de identiteitskaarten waarbij de geboorteplaats niet langer voorkomt bij de voor het blote oog zichtbare gegevens op de identiteitskaart zou men ook de geslachtsinformatie onzichtbaar kunnen maken maar wel raadpleegbaar op elektronische wijze⁵⁰.

Met betrekking tot de burgerlijke akten suggereert het Grondwettelijk Hof zelf een of meerdere categorieën.

In het rapport over het arrest van het Grondwettelijk Hof wordt echter gevreesd voor stigmatisering bij de invoering van een derde categorie, vooral van de intersekse personen. In een onderzoek waar gepeild wordt naar de opvattingen van intersekse personen in Vlaanderen en Nederland blijkt de groep die voorstander is van de invoering van een x op geboorteakte en id-kaart toch groter te zijn dan de groep die er tegen is (37,7 % versus 23,3 %). Er werden ook geen significante verschillen vastgesteld tussen Nederland en Vlaanderen⁵¹. In Nederland bestaat de derde

⁴⁷ JOZ MOTMANS, AISA BURGWAL & MYRTE DIERCKX Adviesnota (op.cit), zie ook het recente rapport over equalitydata van Unia: [Data over \(on\)gelijkheid & discriminatie in België: resultaten van het project 'Improving equality data collection in Belgium' \(2021\)](#) (geraadpleegd op 29 april 2021).

⁴⁸ JOZ MOTMANS, AISA BURGWAL & MYRTE DIERCKX, Adviesnota (op.cit) p. 15

⁴⁹ https://iqvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf p. 61 (geraadpleegd op 29 april 2021)

⁵⁰ Belgisch Staatsblad: [Moniteur Belge - Belgisch Staatsblad \(fgov.be\)](#) (geraadpleegd op 29 april 2021)

⁵¹ JENNEKE VAN DITZHUIJZEN & JOZ MOTMANS, Kennis en opvattingen over intersekse. Een nulmeting in Nederland en Vlaanderen, Utrecht & Gent, Rutgers & UZ Gent 2020, november 2020, p.31

mogelijkheid wel: zowel op het paspoort als op de identiteitskaart kan gekozen worden tussen m, v of x.⁵²

Vanuit een brede definitie van gender is elke samenwerking welkom. Laten we hierover dus samen nadenken. In Nederland worden er inspanningen gedaan om de situaties waarin iemands geslacht aan derden wordt bekendgemaakt, sterk te beperken. We zien er hoe het Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis Atria samen met het Nederlandse Transgendernetwerk drie handleidingen opstelde met betrekking tot de (onnodige) registratie van 'seks' door de nationale overheid, bedrijven en gemeenten.⁵³

Volgende aanbevelingen zijn dus eerder verkennend van aard.

3. Aanbevelingen

3.1 Begrippenkader

Zowel binnen de feministische theorievorming als binnen de vrouwenbeweging is een harde strijd nodig geweest om de structurele ongelijkheid tussen vrouwen en mannen bloot te leggen met behulp van het genderperspectief. Die strijd is helaas nog steeds nodig en we pleiten voor het behoud van een sterke definitie van gender (zie 2.2.3 van deze nota). Het door de vrouwenbeweging gehanteerde genderperspectief heeft nog verre van voldoende genderongelijkheid opgeheven om er afstand van te doen. Integendeel, in de meeste domeinen van de samenleving constateren we nog een sterke genderblindheid of zelfs achteruitgang waardoor grote groepen van mensen het risico lopen om uitgesloten te geraken of kwetsbaar te blijven of te worden. Met het onderscheid tussen seks en gender willen we benadrukken dat men bij de studie van en de strijd tegen ongelijkheid van mannen en vrouwen altijd kijkt naar de gelaagdheid en de verwevenheid van biologisch geslacht en sociale genderconstructies die doorwerken in de hele organisatie van onze maatschappij.

⁵² https://iqvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf p. 28 (geraadpleegd op 29 april 2021)

⁵³ Op de website van [Atria](#) (via de zoekterm 'seksregistratie' kan je de drie 'handreikingen' m.b.t. onnodige seksregistratie raadplegen (geraadpleegd op 4 februari 2021).

De Europese Vrouwenlobby (EWL) schreef begin februari 2021 Ursula von der Leyen, de president van de Europese Commissie, aan om haar te vragen de term ‘gender’⁵⁴ zoals gedefinieerd in de Europese strategie voor gendergelijkheid 2020-2025, consequent aan te houden in andere Europese strategische teksten. Hierbij vroeg de EWL om het inconsequente gebruik van de termen ‘geslacht’ en ‘genderidentiteit’ stop te zetten in alle Europese documenten omdat onduidelijkheid in het gebruik van de term ‘gender’ tot verwarring leidt en meteen ‘gender’ tot een ondoeltreffend instrument maakt ter bestrijding van seksediscriminatie. In verdere schrijfacties van de EWL zien we dat ook zij opteren voor een sterke definitie van gender en hierbij expliciet verwijzen naar gender als instrument om het structurele systeem van patriarchale waarden, geconstrueerde rollen, gedragingen, activiteiten en eigenschappen die passend worden geacht voor vrouwen en mannen en die leiden tot ongelijke machtsverhoudingen, aan de kaak te stellen.

Het tweede GREVIO-rapport over de strijd tegen geweld op vrouwen schetst de weerstanden in sommige Lidstaten tegen het Verdrag van Istanbul, waaronder sterke weerstand tegen bepaalde basisbegrippen uit het verdrag, zoals het woord ‘gender’.⁵⁵ Al in het eerste GREVIO-rapport werd het verkeerdelijk gebruik van het woord gender als synoniem van geslacht of ter vervanging van vrouwen of mannen aangekaart’.⁵⁶ Het GREVIO-rapport kaart ook geweld aan op basis van de uitsluitingsgrond ‘genderidentiteit’ en seksuele geaardheid maar deze vormen van geweld worden niet gelijkgesteld aan gendergerelateerd geweld waarbij de focus ligt op expliciete machtsongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Het Verdrag van Istanbul veroordeelt elk partnergeweld ongeacht het geslacht. Het verdrag noemt net als onze antidiscriminatiewetgeving geslacht als een uitsluitingsgrond naast genderidentiteit en -expressie.

De Vrouwenraad houdt eraan om de term ‘gender’, die op basis van wetenschappelijke consensus werd geïntroduceerd, te behouden en niet te verwarren met het begrip ‘seks’ en pleit voor een duidelijk transparant omschreven begrippenkader.

⁵⁴ Onder “gender” wordt verstaan: de maatschappelijk bepaalde rollen, gedragingen, activiteiten en eigenschappen die in een maatschappij passend worden geacht voor vrouwen en mannen. Zie artikel 3, onder c), van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (zgn. Verdrag van Istanbul). Zie: MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S Een Unie van gelijkheid: [strategie voor gendergelijkheid 2020-2025](#) COM(2020) 152 final. (geraadpleegd op 30 april 2021)

⁵⁵ GREVIO, Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, [Second general report on GREVIO's activities, covering the period from June 2019 to December 2020](#), © Council of Europe, April 2021. (geraadpleegd op 30 april 2021)

⁵⁶ Zie o.m. [het eerste GREVIO rapport](#), de brochure [Questions and Answers on the Istanbul Convention/Vragen en antwoorden over het Verdrag van Istanbul](#) (2019). (geraadpleegd op 30 april 2021)

Aangezien de focus in de definitie van 'genderidentiteit'⁵⁷ ligt op geslacht of sekse opteren we ervoor om in dit verband ook over geslachtsregistratie te spreken.

Vervolgens vragen we een screening van alle beleidsteksten en wetteksten op het verkeerdelijk gebruik van de term 'gender' als aanduiding van geslacht. ⁵⁸

3.2 Seksregistratie en data

De Vrouwenraad beveelt het volgen van de eerste denkpiste van het Grondwettelijk Hof aan, namelijk de toevoeging van één (open) of meerdere categorieën aan de geslachtsregistratie in de burgerlijke akten (bij geboorte en na aanpassing) naast v/m.

Hierbij maken we de kanttekening dat meerdere categorieën in de burgerlijke akten in het algemeen en de psychische sekse in het bijzonder niet probleemloos zijn, vooral omdat de laatste categorie in principe veranderbaar is op verschillende momenten van het leven. Bovendien **blijven we voor de koppeling van geslachtsregistratie aan het rijksregisternummer**. Gezien de belangrijke link met het verwerven van data (incl. secundaire data) menen we op basis van economische efficiëntie en gebruiksvriendelijkheid dat nader onderzoek over het aantal te hanteren categorieën noodzakelijk is.

Voor de uitwerking van deze denkpiste vragen we dat de overheid het initiatief neemt om een ruime consultatie te organiseren van alle betrokken actoren, inclusief de Vrouwenraad.

De Vrouwenraad ziet geen problemen bij het schrappen van het geslacht op de identiteitskaart en het paspoort. Volgens het rapport over het arrest van het Grondwettelijk Hof zou deze informatie jarenlang niet voorgekomen zijn op onze identiteitsdocumenten.⁵⁹ We zouden kunnen opteren voor de niet-zichtbare registratie van geslachtsinformatie op de identiteitskaart maar om omwille van het conformiteitsaspect met de Europese regelgeving zou deze informatie wel zichtbaar blijven voor bevoegde overheidsinstanties via de elektronische chip.

Samenvattend stellen we dat de Vrouwenraad ijvert voor het gebruik van 'gender' en gendermainstreaming als conceptueel kader om maatschappelijke gelijkheid van vrouwen en

⁵⁷ zoals gehanteerd door het interne Gelijkekansenbeleid van de Vlaamse overheid (zie 2.2.4 van deze nota)

⁵⁸ çavaria suggereerde in zijn presentatie voor de Raad van Bestuur van de Vrouwenraad (23 januari 2020) alvast een conceptuele ontduubeling van geslacht en gender. Gender is immers ontstaan om een conceptueel onderscheid te maken met sekse.

⁵⁹ https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/rapport_elc_-_cc_099-2019_-_nl.pdf p. 61 (geraadpleegd op 29 april 2021)

mannen in kaart te brengen en op te volgen. Voor de concrete uitwerking van de gegevensverzameling om deze vooruitgang te meten en te vrijwaren vragen we dat de overheid het initiatief neemt **om een ruime consultatie te organiseren** van alle betrokken actoren, inclusief de Vrouwenraad.